

Aldus het Afdeelvingsverslag. Olifantenkenners zullen dit bevestigen. Dit blijkt ook uit het rapport van HUBBACK (volume II, p. 232):

„So far as elephants are a nuisance to agriculturists there are several contributory causes which may account for their behaviour”.

De schrijver verdeelt deze oorzaken in vier categorieën en noemt als vierde:

„Wounded elephants which hang about cultivation because they are physically incapacitated from searching for sufficient food in the jungle.

More trouble accrues from this cause than is generally realized; almost any observant sportsman will record that elephants shot near cultivation are suffering from old wounds. There was ample evidence given before the Commission of the danger due to this source”.

Als dat zoo is, krijgen de berichten over kudden, die in Sumatra zeer veel schade doen en zelfs gevaarlijk worden voor de landbouwende bevolking, wel een bijzonder karakter en daarom zou ik willen vragen: is het geen zaak, ook hieraan aandacht te schenken? Zou het niet goed zijn, bij de uitrusting van jachtpatrouilles hiermede rekening te houden door bv. die jachtpatrouilles te voorzien van geweren van zwaar kaliber, geschikt om olifanten te doodden? Dat vermindert de kans op verwondingen waarbij men de beesten niet dadelijk doodt. Als dit te veel kost, waarom worden daarvoor dan niet de jaarlijks in beslag genomen of „ter vernietiging” ingeleverde vuurwapens gebezigd? Al deze opmerkingen beveel ik zeer in de aandacht van de Regeering aan.

Ik hoop niet, dat de Regeering dit vindt een stilstaan bij zaken, die eigenlijk niet voldoende belangrijk zijn. Ik geloof werkelijk, dat dit een zeer belangrijke zaak is. Het geldt hier het behoud voor het nageslacht en de geheele wereld van zeer zeldzame en waardevolle dieren, het behoud alweer van een zeer kostelijk bezit. Ik geloof, dat daaraan niet genoeg aandacht kan worden besteed, want het kon anders op een gegeven oogenblik wel eens te laat zijn.

Circulaire inzake olifantenbescherming

door H. R. ROOKMAAKER, kort voor zijn aftreden als Resident der Lampongs gericht aan de Residenten van Sumatra.

No. 4462/6/V.

Tandjong Karang, den 29sten April 1937.

. . . Uit mijn dienstdtijd op Sumatra doorgebracht (Sumatra's Westkust, Atjeh en Onderhoorigheden, Palembang en Lampongsche Districten) is mij gebleken, dat jaarlijks nog vele, wellicht een paar honderd olifanten, worden gedood zonder dat er noodzaak toe

bestaat. Ik spreek hier niet van den agressieven solitair, deze komt hoogst zelden voor, maar hoe menige ivoordrager wordt niet daartoe gepromoveerd of als schadelijk aangegeven.

GevalLEN, dat zonder nader onderzoek onmiddellijk een jacht-patrouille wordt uitgezonden, die een slachting van 20 en meer olifanten aanricht, zijn me bekend.

Door de rigoureuze wijze van vervolging, afschieten en het in cuituur brengen van groote uitgestrektheden gronds is het aantal dikhuiden bijzonder teruggelopen. Zag men eertijds kudden van 50 en meer dieren, thans zijn ze tot troepjes van 3 tot 5 stuks terugge-loopen. Alleen in bijzondere gevallen, dat ze door de gesteldheid van het terrein als het ware samengedreven worden, hetgeen bv. in den regentijd voorkomt, als uitgestrekte moerasgebieden onderloopen en de dieren naar hoogere terreinen worden gedreven, is het aantal grooter.

Telkenmale als er schade was aangericht, moest een staat worden ingediend. Vele malen kwam daarop de mededeeling voor, dat de olifanten agressief waren of zich niet lieten weggagen. En nu is het merkwaardig, dat in de gevallen dat een onderzoek werd ingesteld — waarvan enkele door mij persoonlijk — steeds bleek, dat de schade veelal schromelijk was overdreven.

Zooals bekend, trekken de olifanten en gebruiken daarbij vrij geregeld dezelfde wegen. In de Lampongsche Districten werden deze trekwegen nauwkeurig in kaart gebracht, hetgeen de bewaking der bouwvelden vergemakkelijkt.

Uit de ingestelde onderzoekingen is ook gebleken, dat praktisch gesproken de bevolking haren aanplant zelden of nooit tegen olifanten goed bewaakt.

Tegen andere herhaaldelijk terugkeerende plagen, zooals tegen varkens, apen en rijstdiefjes, tracht men zich wel te beschermen, tegen olifanten daarentegen weinig of niet.

Het is niet zoozeer de angst voor deze groote dieren, als wel de omstandigheid, dat ze sporadisch voorkomen en niet *gedurig* de nederzettingen en aanplantingen bedreigen. Doen ze dat en blijft bewaking achterwege, dan hebben de olifanten vrij spel en kunnen inderdaad een heele ravage aanrichten.

Vergeleken met de totale schade door ander wild aangericht, is deze nog verre in de minderheid.

Omtrent het nut en het belang van de instandhouding van de groote dieren behoef ik U niets te zeggen: de totstandkoming van de dierenbeschermingsordonnantie spreekt voor zich zelf en de fauna-bescherming heeft de internationale belangstelling.

Het wegschieten van schade berokkenende dieren is natuurlijk goed, doch de gevallen, waarin dit voor olifanten per se noodig is, zijn gering in aantal. In den regel wenscht men ze te dooden om er

verder geen last meer van te ondervinden, dan wel om de slagtanden.

Het afgeven van vergunningen om op olifanten te schieten is slechts een hoogst enkele maal urgent.

Ik heb mij afgevraagd of men den eisch kan en mag stellen, dat de bevolking zelf hare aanplantingen tegen olifanten moet beschermen, welke vraag ik bevestigend durf te beantwoorden.

Door het voortdurend afschieten, enz. zijn de beesten zeer schuw geworden, het instinct deed den mensch vreezen en de dieren slaan veelal op de vlucht bij het hooren van vreemde geluiden.

Gedurende mijn ambtsperiode in dit gewest heb ik nimmer een vergunning verleend tot het wegschieten van olifanten en dit is clandestien slechts één keer gebeurd.

Enkele opmerkelijke feiten zijn daarbij aan het licht gekomen, die hier vermeld mogen worden.

De vernieling van aanplantingen in de laatste vier jaren in de Lamongsche Districten is zeer zeker niet grooter geweest dan vroeger, niettegenstaande de beplante oppervlakte aanmerkelijk werd uitgebreid o.a. door de over het geheele gewest gelegen talrijke Javanekolonisaties.

De bevolking, ziende dat de olifanten niet meer mogen worden weggeschoten, nam zelf afweermaatregelen en met gunstig resultaat, waarbij van bestuurswege de noodige aanwijzingen werden gegeven.

Hier en daar werd nog schade aangericht, soms belangrijke, doch de wetenschap, dat op de dieren niet geschoten mocht worden, bracht het volk er toe steeds beter op den aanplant te waken.

Merkwaardig was ook hoe de Javaansche kolonisten, die van huis uit geen olifanten kennen, hebben gereageerd.

In den beginne waren de kolonisten huiverig hun akkers te bewaken, doch geruggesteund door het Bestuur kon al spoedig de bewaking geheel aan hen zelf worden overgelaten.

Elke nieuwe Javanekolonisatie krijgt de noodige moorslagen en groote mertjons en dit is afdoend, indien er goed gewaakt wordt, niet minder dan tegen varkens.

Dit jaar werd door olifanten in de Soekadana-kolonisatie ± 54 bouw padi aanplant vernield, terwijl het beplante oppervlak ± 2100 bouw bedroeg.

Het ingestelde onderzoek wees uit, dat de verwoesting slechts op één plek zulke afmetingen heeft aangenomen, doordat de pas aangekomen Javanen dáár verregaand laksch waren en alle raadgevingen van het Bestuur in den wind sloegen.

Hier moet tevens in aanmerking worden genomen, dat een kudde olifanten van ± 40 stuks uit de ondergelopen moerassen naar de hooggelegen gronden, die haar de eeuwen door tot toevlucht hadden gediend, was getrokken en op een kleine strook in het nauw was ge-

dreven. Over een lijn van $\pm$ 25 km trachtte ze steeds de padivelden te benaderen.

Waar de Javanen actief waren, is geen noemenswaardige schade aangericht.

Tenslotte werd de kudde met man en macht uit de streken gedreven, waarbij geen enkel schot op de dieren werd gelost.

Een goede bescherming der olifanten werkt derhalve de zelfwerkzaamheid der bevolking in de hand.

Op Sumatra zijn meerdere wildreservaten tot stand gekomen. In mijn gewest bevinden er zich twee, nl. het Zuid-Sumatra-reservaat (gelegen in Benkoelen en Lampongsche Districten) en het Way Kambas-reservaat, beide respectievelijk groot 356.800 en 130.000 ha.

Evenals zulks elders ter wereld gebleken is, zal ook hier het instinct het wild er toe brengen naar de reservaten te trekken. Met het voortschrijden der ontginningen en het doorkruisen van Sumatra door tal van wegen gaat dat vanzelf; er is echter tijd voor noodig.

Daarom is het zoo noodig, dat het aantal olifanten, dat vergeleken bij een halve eeuw geleden reeds zoo enorm in aantal is teruggegaan, in stand wordt gehouden en geen vergunningen worden afgegeven voor het doden der dieren dan in strikt noodzakelijke gevallen en dan slechts voor een eenling.

Dit is het verzoek, dat ik als scheidend Hoofd van Gewestelijk Bestuur zoo gaarne tot mijn collega's op Sumatra zou willen richten tot de instandhouding van dit groote wild, dat in ons Indië slechts op dit eiland voorkomt.

De Resident der Lampongsche Districten,

H. R. Rookmaker.

Bescherming van aanplantingen tegen olifanten zonder vuurwapens of vergif.

De heer Pieters kent de Sumatraansche rimboe als weinig Europeanen. Met zijn woonschip, voorzien van een motor, vaart hij de rivieren van Zuid-Sumatra op en verblijft sinds 1926, het jaar dat hij als Sergeant gepensionneerd werd, jaarlijks gedurende 7 tot 9 maanden in die streken. Tot 1931 — in de jaren dat de ivoorprijs de moeite nog loonde en de jacht op de dikhuiden nog niet aan beperkende bepalingen gebonden was — leverde de olifantenjacht hem een aardige bijverdiensite op. Sedert 1931 echter laat hij de olifanten met rust. Wel maakt hij nog jacht op tijgers — een enkelen keer ook op beren — in die streken, waar de bevolking overlast van deze roofdieren ondervindt. Al verdient hij met de opbrengst van tygerhuiden (2 tot 4 stuks per jaar) een kleinigheid bij zijn

3

J A R I E N
I N D I S C H
N A T U U R
L E V E N

OPSTELLEN OVER LANDSCHAPPEN, DIEREN EN PLANTEN,
TEVENS ELFDE VERSLAG (1936 - 1938)
VAN DE NEDERLANDSCH-INDISCHE VEREENIGING TOT NATUURBESCHERMING
GEVESTIGD TE BATAVIA